

БЛИЗНЮК С. В.,

здобувач

(Науково-дослідний інститут
публічного права)

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.3.86>

ПРАВОВИХ ЗАСАД ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

Актуальність статті полягає в тому, що в умовах сьогодення, цифрова трансформація держави є важливим чинником її розвитку, оскільки сприяє підвищенню ефективності державного управління, забезпечує прозорість і підзвітність органів влади, розширює доступ громадян до якісних та зручних електронних послуг. Вона стимулює економічне зростання, розвиток інновацій та цифрової економіки, а також сприяє підвищенню рівня цифрової грамотності населення й соціальній інклюзії. Забезпечення ефективної цифрової трансформації є фактично неможливим без здійснення належного нормативно-правового регулювання відповідних суспільних відносин. Мета статті полягає у встановленні місця норм адміністративного права в системі нормативно-правових засад впровадження цифрової трансформації в публічне адміністрування. У статті, спираючись на аналіз норм чинного законодавства, виділено нормативно-правові акти різної юридичної сили, які складають систему нормативно-правових засад впровадження цифрової трансформації в публічне адміністрування. Окрему увагу приділено міжнародним нормативним договорам та угодам. Доведено, що в системі правових засад впровадження цифрової трансформації в публічне адміністрування ключове місце належить нормам адміністративного права. Зроблено висновок, що розгалуженість нормативно-правового матеріалу дає можливість констатувати, що у системі правових засад впровадження цифрової трансформації в публічне адміністрування ключове місце відводиться нормам адміністративного права, що обумовлено: по-перше, публічно-владним характером суспільних відносин, що виникають у досліджуваній сфері суспільного життя; по-друге, норми цієї галузі права визначають ключові аспекти здійснення державної політики у досліджуваній сфері суспільного життя; по-третє, закріплюють правовий статус суб'єктів, що відповідають за безпосереднє впровадження заходів цифрової трансформації у життя; по-четверте, встановлюють ключові нормативні, організаційні, економічні, тощо, засади здійснення взаємодії у досліджуваній сфері суспільного життя.

Ключові слова: правові засади, адміністративне право, цифрова трансформація, публічне адміністрування.

Blyzniuk S. V. The place of administrative law norms in the system of regulatory legal principles for the implementation of digital transformation in public administration

The relevance of the article lies in the fact that in today's conditions, the digital transformation of the state is an important factor in its development, as it contributes to increasing the efficiency of public administration, ensures transparency and accountability of government bodies, expands citizens' access to high-quality and convenient electronic services. It stimulates economic growth, the development of innovations and the digital economy, and also contributes to increasing the level

of digital literacy of the population and social inclusion. Ensuring effective digital transformation is virtually impossible without proper regulatory and legal regulation of relevant social relations. The purpose of the article is to establish the place of administrative law norms in the system of regulatory and legal principles for the implementation of digital transformation in public administration. The article, based on the analysis of the norms of current legislation, highlights regulatory legal acts of various legal force that make up the system of regulatory legal principles for the implementation of digital transformation in public administration. Special attention is paid to international regulatory treaties and agreements. It is proven that in the system of legal principles for the implementation of digital transformation in public administration, the key place belongs to the norms of administrative law. It is concluded that the extensiveness of the regulatory and legal material makes it possible to state that in the system of legal principles for the implementation of digital transformation in public administration, a key place is given to the norms of administrative law, which is due to: first, the public-authority nature of social relations that arise in the studied sphere of public life; second, the norms of this branch of law determine the key aspects of the implementation of state policy in the studied sphere of public life; third, they establish the legal status of entities responsible for the direct implementation of digital transformation measures in life; fourth, they establish the key regulatory, organizational, economic, etc., principles of interaction in the studied sphere of public life.

Key words: *legal principles, administrative law, digital transformation, public administration.*

Актуальність теми. В умовах сьогодення, цифрова трансформація держави є важливим чинником її розвитку, оскільки сприяє підвищенню ефективності державного управління, забезпечує прозорість і підзвітність органів влади, розширює доступ громадян до якісних та зручних електронних послуг. Вона стимулює економічне зростання, розвиток інновацій та цифрової економіки, а також сприяє підвищенню рівня цифрової грамотності населення й соціальній інклюзії. Забезпечення ефективної цифрової трансформації є фактично неможливим без здійснення належного нормативно-правового регулювання відповідних суспільних відносин.

Стан дослідження проблеми. Цифрову трансформацію, як важливий напрямок здійснення державної політики, у своїх наукових працях розглядали: Ю.П. Варжакова, С.А. Віротченко, Г.М. Дергачова, М.В. Засуха, Я.О. Колешня, О.І. Кульчицький, Ю.О. Нікітін, О.І. Хлебінська, І.А. Чиков та багато інших. Втім, незважаючи на значний теоретичний доробок, на сьогоднішній день в науковій літературі недостатньо опрацьованим є питання нормативно-правових засад впровадження цифрової трансформації в публічне адміністрування.

Саме тому метою статті є встановити місце норм адміністративного права в системі нормативно-правових засад впровадження цифрової трансформації в публічне адміністрування.

Виклад основного матеріалу. Починаючи наукове дослідження відзначимо, що нормативно-правові акти, які регулюють питання впровадження цифрової трансформації в публічне адміністрування, представляють собою прийняті у встановленому законом порядку нормативні документи різної юридичної сили, які містять однорідні норми, що спрямовані на врегулювання та впорядкування суспільних відносин у досліджуваній сфері суспільного життя. А відтак, розглядати дані нормативні джерела найбільш доцільно керуючись критерієм їх юридичної сили.

З огляду на зазначене вище, в першу чергу звернемо увагу на Основний Закон – Конституцію України. Це єдиний, наділений особливими юридичними властивостями нормативно-правовий акт, за допомогою якого Український народ виражає свою суверенну волю,

утверджує демократичні основи конституційного ладу та правового статусу людини і громадянина, визначає систему і структуру державної влади і місцевого самоврядування, засади територіального устрою держави [1, с.14]. В розрізі представленої у роботі проблематики слід навести положення Статті 32 Основного Закону, відповідно до якої «ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею» [2]. Окрім загальних гарантій захисту персональних даних громадян, Конституцією визначається правовий статус ВРУ, Президента України, КМУ, як ключових суб'єктів, що відповідають за створення законодавчої основи, а також формування та реалізацію державної політики, в тому числі й у напрямку цифрової трансформації публічного адміністрування.

Далі приділимо увагу характеристиці міжнародних договорів та угод, які були ратифіковані у встановленому законом порядку. Міжнародний договір, пише М.В. Буроменський, - це один з найбільш поширених у наш час форм закріплення взаємних міжнародних прав і обов'язків. Міжнародні договори є зазвичай джерелом зобов'язань тільки для суб'єктів міжнародного права, що беруть у них участь. Міжнародні договори можна розділити на правові та контрактні. Правові фіксують норми міжнародного права, які отримали загальне визнання. У міжнародних контрактах формулюють поточні зобов'язання держави [3, с.44-45].

Виділяючи міжнародні договори варто вказати «Угоду між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021-2027)». «Україна бере участь у програмі «Цифрова Європа» згідно з принципами та умовами, встановленими статтею 451 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони (далі - Угода про асоціацію), і Протоколом III до неї, Регламентом (ЄС) 2021/694, а також будь-якими іншими нормативно-правовими актами, що стосуються реалізації програми «Цифрова Європа», в їхніх останніх редакціях, і відповідно до конкретних умов, передбачених цією Угодою» [4].

У березні 2021 року Європейська Комісія запропонувала шлях до Цифрового десятиліття. Ця політична програма керується «Цифровим компасом до 2030 року» – планом досягнення цифрової трансформації економіки та суспільства ЄС. Цифровий компас спрямований на безпечну цифрову екосистему, орієнтовану на людину, де громадяни отримують повноваження, а компанії процвітають завдяки цифровому потенціалу. Компас вказує чотири кардинальні точки для цієї траєкторії: цифрові навички, безпечна та ефективна цифрова інфраструктура, цифрова трансформація бізнесу та цифровізація державних послуг. Цей політичний порядок денний узгоджується з нормами та стандартами ЄС для посилення цифрового суверенітету ЄС. Низка бюджетних інструментів підтримуватиме інвестиції, необхідні для побудови Цифрового десятиліття Європи на міцній основі [5].

Наступну велику групу нормативно-правових актів складають законодавчі акти. Серед останніх, в першу чергу, слід виділити Закон України «Про Національну програму інформатизації», відповідно до якого Національна програма інформатизації визначає особливості реалізації державної політики у сфері інформатизації для забезпечення потреб та розвитку інформаційного суспільства, впровадження інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій [6]. Законом закріплюється, що елементами Програми є наступні: 1) сукупності завдань, проектів, робіт з інформатизації, що виконуються замовниками; 2) окремих завдань, проектів, робіт з інформатизації, що виконуються за рахунок видатків за бюджетною програмою Національної програми інформатизації генерального замовника; 3) галузевих програм, проектів та робіт з інформатизації; 4) регіональних програм, проектів та робіт з інформатизації; 5) програм, проектів та робіт з інформатизації органів місцевого самоврядування [6].

Далі варто вказати Закон України «Про електронні комунікації», дія якого «поширюється на відносини у сферах електронних комунікацій та радіочастотного спектра щодо надання та отримання електронних комунікаційних послуг, постачання та доступу до електронних комунікаційних мереж, забезпечення конкуренції на ринках електронних комунікацій, а також щодо користування радіочастотним спектром, ресурсами нумерації та захисту прав користувачів послуг» [7].

Закон України «Про публічні електронні реєстри», дія якого поширюється на відносини, що виникають у сфері публічних електронних реєстрів під час створення, ведення, взаємодії, адміністрування, перетворення, модифікації та припинення публічних електронних реєстрів, при використанні реєстрової інформації національних електронних інформаційних ресурсів під час провадження дозвільної діяльності, надання адміністративних, соціальних та інших публічних послуг, провадження іншої управлінської діяльності та державного регулювання, а також поширюється на відносини, що виникають під час створення, ведення, взаємодії, адміністрування Єдиного реєстру адвокатів з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», та Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [8].

Далі приділимо увагу Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», який «визначає правові та організаційні засади електронної ідентифікації та надання електронних довірчих послуг, права та обов'язки суб'єктів відносин у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг, порядок здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг» [9].

Окрім того, далі варто вказати наступні законодавчі акти:

– «Про адміністративні послуги», який визначає правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання адміністративних послуг [10]. До адміністративних послуг також прирівнюється надання органом виконавчої влади, іншим державним органом, органом влади Автономної Республіки Крим, органом місцевого самоврядування, їх посадовими особами, державним реєстратором, суб'єктом державної реєстрації витягів та виписок із реєстрів, довідок, копій, дублікатів документів та інші передбачені законом дії, у результаті яких суб'єкту звернення, а також об'єкту, що перебуває в його власності, володінні чи користуванні, надається або підтверджується певний юридичний статус та/або факт [10];

– «Про адміністративні процедури», який «регулює відносини органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, інших суб'єктів, які відповідно до закону уповноважені здійснювати функції публічної адміністрації, з фізичними та юридичними особами щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у дусі визначеної Конституцією України демократичної та правової держави та з метою забезпечення права і закону, а також зобов'язання держави забезпечувати і захищати права, свободи чи законні інтереси людини і громадянина» [11];

– «Про захист персональних даних», що регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних. Окрім того, цей Закон поширюється на діяльність з обробки персональних даних, яка здійснюється повністю або частково із застосуванням автоматизованих засобів, а також на обробку персональних даних, що містяться у картотеці чи призначені до внесення до картотеки, із застосуванням неавтоматизованих засобів [12].

Окрім того, варто вказати наступні підзаконні нормативні документи: «Положення про Міністерство цифрової трансформації України», затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856; «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації»; Державну Стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затверджена постановою

Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695; «Стратегію цифрової трансформації соціальної сфери», яка була схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р.

Висновки. Тож, розгалуженість нормативно-правового матеріалу дає можливість констатувати, що у системі правових засад впровадження цифрової трансформації в публічне адміністрування ключове місце відводиться нормам адміністративного права, що обумовлено: по-перше, публічно-владним характером суспільних відносин, що виникають у досліджуваній сфері суспільного життя; по-друге, норми цієї галузі права визначають ключові аспекти здійснення державної політики у досліджуваній сфері суспільного життя; по-третє, закріплюють правовий статус суб'єктів, що відповідають за безпосереднє впровадження заходів цифрової трансформації у життя; по-четверте, встановлюють ключові нормативні, організаційні, економічні, тощо, засади здійснення взаємодії у досліджуваній сфері суспільного життя.

Список використаних джерел:

1. Конституційне право України : посіб. для підгот. до іспитів / [Ю. Г. Барабаш, Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин та ін.]. Вид. 4-ге, переробл. та допов. Харків : Право, 2017. 370 с.
2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/conv#Text>
3. Міжнародне право: Навч. посібник / За ред. М. В. Буроменського. К.: Юрінком Інтер, 2006. 336 с.
4. Угода між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021-2027) / Україна, Європейський Союз; Угода, Міжнародний документ, Правила від 05.09.2022 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-22/conv#Text
5. Цифрова стратегія ЄС. URL: <https://eufordigital.eu/uk/discover-eu/eu-digital-strategy/>
6. Про Національну програму інформатизації / Закон України; Програма від 01.12.2022 № 2807-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20/conv#Text>
7. Про електронні комунікації / Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20/conv#Text>
8. Про публічні електронні реєстри / Закон України від 18.11.2021 № 1907-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-20#Text>
9. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги / Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19/conv#Text>
10. Про адміністративні послуги / Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17/conv#Text>
11. Про адміністративну процедуру / Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20/conv#Text>
12. Про захист персональних даних / Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17/conv#Text>

